

משה חיים פלח

בענין טבול יום דזב כזב

דין שילוח מחנות תלי צסיבת הטומאה ותלי בעצם השם "זב" ושם "מזורע", אך עצם טומאת זיבה וטומאת זרעת גרידא אינה מחייבת שילוח ממחנה לוי, וטז"ו וצמחו"כ פקע עצם שם זב ושם מזורע, ול"ל אלא טומאת זיבה וטומאת זרעת [ועפ"ז ביאר החילוק גבי זועל נדה, דלענין שילוח מחנות מצואר בפסחים (סח ב) דחשיב טומאה יוצאת מגופו, ואילו לענין טומאה הותרה ציצור מצואר זימא (י ב) דחשיב טומאה היוצאת מגופו, וכן לענין פסח הבא בטומאה וכמצואר ברמב"ם (פ"ו מקרבן פסח ה"ד), אלא דזועל נדה הא באמת אין טומאתו יוצאת מגופו, ולהכי לענין שילוח מחנות דלי בעצם השם נדה ושם זב לא חשיב כנדה וכזב, אך לענין אכילת פסח וטומאה הותרה ציצור דתלי בחומר הטומאה, כיון דאיכא דינא ד"תהי נדתה עלי"ו" אית ליה חומר טומאה כטומאה היוצאת מגופו יעו"ש].

אולם לכאורה לדרך זו ז"צ מה דסיימו תוס' דהיכא דאיכא תרתי דהוי גס מחוסר כיפורים וגם טבול יום חשיב כזב אף לגבי שילוח מחנות, ואם איתא דלשילוח מחנות תלי בעצם ציבת הטומאה, מאי מהני הא דאיכא תרתי [ויעוין בשמשת ר' אהרן שם שכתב דאף דלא הוי כזב ול"מ כטומאה היוצאת מגופו מ"מ גלי קרא דלא בטל דין שילוח היכא דאיכא תרתי יעו"ש ואכתי ז"צ].

ונראה לדון צביאור דברי תוס', דהנה בעיקר דינא דמחוסר כיפורים אסור בקדשים וטבול יום מותר בקדשים פירש רש"י לקמן צברק הערל (עד ב) וז"ל טומאה דבעיא קרבן כל שלא הביא כפרתו אסור בה דמחוסר מעשה הוא וכמי שטומאתו עליו דמי וכל שכן טבול יום דילה דאיכא תרתי אצל טבול יום

מהו דתימא הואיל ואישתרי אישתרי ומנא תימרא דאמרינן הואיל ואישתרי אישתרי דתניא מזורע שחל שמיני שלו בערב הפסח וראה קרי צו זיום וטבל אמרו חכמים אף על פי שאין טבול יום אחר נכנס זה נכנס מוטב שיבא עשה שיש צו כרת וידעה עשה שאין צו כרת ואמר ר' יוחנן דבר תורה אפי' עשה לית ביה שנאמר ויעמוד יהושפט בקהל יהודה לפני הנזיר החדשה מאי הנזיר החדשה אמר ר' יוחנן שחדשו בה דברים ואמרו טבול יום לא יכנס למחנה לוייה ואמר עולא מה טעם הואיל והותר לזרעתו הותר לקרויו כו', וכתבו תוס' וז"ל רבי יוחנן לפרושי ברייתא אתא דעשה דקתני לאו דוקא ולא משום דסבר רבי יוחנן טבול יום דזב לאו כזב דמי דהא רבא אית ליה דרבי יוחנן צסוף האשה (פסחים 35 ב) ורבא אית ליה צפ"צ דכריתות (י ב) דמחוסר כפורים דזב כזב דמי אלא דוקא לענין פסח הבא בטומאה דלא יאכלו ממנו זבין וזבות ונדות ויולדות קאמר דכזב דמי להכי מיייתי לה בכריתות אצל לענין ביאת מקדש לאו כזב דמי וניחא השתא בריש פ"צ דזבחים (י"ד 37) מסיק לכ"ע דמחוסר כפורים דזב כזב דמי ובפרק ג' מיניס (נזיר מה ב) מסיק דאפילו טבול יום דזב לאו כזב דמי אלא ההיא דזבחים לענין פסח הבא בטומאה וההיא דנזיר לענין ביאת מקדש.

וצ"ב גדר החילוק בין דין ביאת מקדש לדינא דפסח הבא בטומאה, וצמשת ר' אהרן (טהרות פ"י כו) כתב לצאר דברי תוס', דלענין דין פסח הבא בטומאה יסוד החילוק בין טומאה היוצאת מגופו לטומאה מגע היינו בחומר הטומאה, דטומאה היוצאת מגופו חמירה טפי, ובה אמרינן דאף מחוסר כיפורים וטבול יום אכתי אית ביה הך חומר טומאה, משא"כ לענין שילוח מחנות, יסוד החילוק הוא משום דעיקר

וליתני הערל והטמא ולימא ר' עקיבא היא ולא והא קתני הערל והטמא פטורים מן הראייה התם משום דמאס, ויעוין בחידושי מרן ר"ז הלוי (הל' פרה ארומה) דביאר בשם הגר"ם דאיסור זיאת מקדש לא תלי בפסול טומאה אלא בדין טומאה ממש ומשום דחשיב מטמא מקדש, וזהו דמיייתי ראייה מהא דאוסר ר"ע ערל בזיאת מקדש אלמא דחשיב מטמא ממש, ועפ"ז יישב סתירת דברי הרמב"ם בדין מחוסר כיפורים

דגבי אכילת קודש מצואר בדברי הרמב"ם (פ"ח מפסולי המוקדשין ה"ד) דאיכא מלקות ואילו לענין זיאת מקדש מצואר ברמב"ם (פ"ג מביאת מקדש ה"ט) דאינו לוקה, וביאר הגר"ם דאכילת קודש תליא בפסול טומאה ובמחוסר כיפורים איכא פסול טומאה משא"כ זיאת מקדש תליא בטומאה ממש, ובמחוסר כיפורים ליכא טומאה ממש.

ולכאורה הוא דלא ככל הנ"ל, דאף דין זיאת מקדש תלי בפסול הגבירה ובסיבת הטומאה ולא בטומאה ממש, אולם יתכן דכל דברי הגר"ם נאמרו גבי מחנה שכינה דוקא, דבזה יסוד האיסור משום דהוי מטמא מקדש ותלי בטומאה ממש, משא"כ במחנה לוי יסוד האיסור מחמת זיאת טמא למקדש ותלי בסיבת הטומאה וכביאור הגר"ם ק, ואדרבה זהו יסוד החילוק לענין טומאה שאין יולאת מגופו, דבמחנה לוי לא נאסר אלא מי שטומאה יולאת מגופו דאית זיה סיבת טומאה, משא"כ במחנה שכינה דנאסרו כל הטמאין ואף דאין הטומאה יולאת מגופו אלא הוי קבלת טומאה גרידא, ומשום דבמחנה שכינה יסוד האיסור משום מטמא מקדש, וזהו ליכא חילוק בין טומאה היוולאת מגופו לקבלת טומאה.

ומשמעות הרמב"ם (פ"ג מביאת מקדש ה"ט - ה"י) דלאו ד"ולא יטמאו את מחניהם" אינו אלא על מחנה שכינה, אך במחנה לוי ליכא אלא לאו ד"לא יבא אל תוך המחנה" ואכמ"ל.

דטומאת מת ושרץ מותר בה דשמשה ממילא ערבה ולא מחוסר מעשה הוא הלכך כי כתיב והזה הטורח על הטמא טהור מכלל שהוא טמא למישרי טבול יום אחא ולא מחוסר כפורים עכ"ל, ומצואר דזיקוד דין אף קודם הערב שמש היה ראוי להיות נידון כטמא לקדשים, אלא דכיון דלאו מחוסר מעשה הוא דיינינן ליה כטהור על שם סופו ומשום דשימשה ממילא ערבה [ויעוין בפסחים (טז) ובגזיר (סד)].

ומצתה נראה לדון דהא דפליגי אי מחוסר כיפורים דזב כזב דמי ואיכא מ"ד דלאו כזב דמי, היינו דאף דמחוסר מעשה הוא, כיון דאינו מחוסר מעשה בגופו מהני הא דבכחו לטהר לגרע הימנע שם זב [וכעין דינא דכל העומד] וזהו שפיר חילקו תוס', דהיכא דמחוסר תרתי, דמחוסר תיקון דהערב שמש ותיקון דהזבאת קרבנות, לכולי עלמא אכתי כזב דמי, ולפ"ז חזינן דאף בטב"י ומחו"כ איכא עיקר השם המחייב שילוח, אלא דכיון דלא מחסרי אלא הערב שמש או הזבאת קרבנות, חסר בשם זב דידהו.

אולם בשיטת הרמב"ם דקדקו האחרו' דפליג ע"ד תוס' וסבירא ליה דאף היכא דאית זיה תרתי דהוי טבול יום ומחוסר כיפורים נמי אינו אלא מדרבנן [ו"ל (פ"ג מביאת מקדש ה"י) עורת הנשים משלחין ממנו טבול יום אצל לא מחוסר כיפורים שמחוסר כיפורים העריב שמשו, ואיסור טבול יום במחנה לוי מדברי סופרים עכ"ל ויעוין בקרן אורה (נזיר מה א)] וזוהו שפיר יש לבאר היטב דרך הגר"ם ק.

ובעיקר יסוד הגר"ם ק הנה בפרק הערל (טז) אמר רבי אלעזר ערל שזהו הזאתו כשרה מידי דהוה אטבול יום שאע"פ שאסור בתרומה כשר צפרה כו' מיתבי טומטום שקידש קידושו פסול מפני שהוא ספק ערל וערל פסול לקדש כו' אמר ר"י האי תנא תנא דבי רבי עקיבא הוא דמרבזי ליה לערל כטמא דתניא ר"ע אומר איש איש לרבות הערל, אמר רבא הוה יתיבנא קמיה דרב יוסף וקשיא לי לא לישתמיט תנא